

**MIGRAREA TERMENILOR SPORTIVI ÎN TEXTELE BELETRISTICE:
DESPECIALIZARE SAU DETERMINOLOGIZARE?
MIGRATION OF SPORTS TERMS IN FICTION TEXTS: DESPECIALIZATION
OR DETERMINOLOGIZATION?**

*Aliona Luca, doctor în filologie, lector universitar,
Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău
Aliona Luca, PhD philology, university lecturer,
State University of Physical Education and Sports, Chisinau
ORCID ID: [0000-0002-8005-5495](https://orcid.org/0000-0002-8005-5495)*

Rezumat: Limbajul comun și limbajele specializate realizează un schimb reciproc continuu de unități lexicale în cadrul a trei procese semantice esențiale: terminologizarea, determinologizarea și reterminologizarea, care, în ultimele două decenii, au suscitât interesul sporit al cercetătorilor. Obiectul prezentei lucrări îl constituie termenii sportivi care au migrat în textele beletristice. În baza unor fragmente literare, a fost determinat statutul termenilor sportivi utilizați în astfel de texte și delimitate cele două procese ce caracterizează fenomenul respectiv: despecializarea și determinologizarea. S-a demonstrat că termenii sportivi pot fi supuși atât despecializării (în cazul în care sunt folosiți cu valoare denotativă), cât și determinologizării (dacă sunt utilizați cu sens figurat, pentru a atinge efecte stilistice), iar tipul procesului semantic depinde nu de stilul textelor în care este preluat termenul, ci de valențele semantice ale acestuia.

Abstract: The common language and specialized languages make a continuous mutual exchange of lexical units within three essential semantic processes, which over the last two decades have attracted the great interest of researchers: terminologization, determinologization and reterminologization. The purpose of this research is the sports terms that have migrated into the fiction texts. Based on some literary fragments, the statute of the sports terms used in such texts was determined and the two processes characterizing the respective phenomenon were bordered: despecialization and determinologization. It has been proved that sports terms can be subject to both despecialization (if they are used with denotative value) and determinologization (if they are used figuratively, in order to achieve stylistic effects), but the semantic process type does not depend on the style of the texts, whereby the term is being picked up, but by its semantic valences.

Cuvinte-cheie: limbaj comun, limbaje specializate, procese semantice, termeni sportivi, despecializare, determinologizare.

Keywords: common language, specialized languages, semantic processes, sports terms, despecialization, determinologization.

Interferența lexicului comun cu cel specializat se manifestă printr-un schimb intens de unități lexicale în cadrul a trei procese esențiale: terminologizarea, determinologizarea și reterminologizarea. Deși viziunile cu privire la natura și mecanismele de realizare a acestora variază, în prezent cei mai mulți autori împărtășesc ideea că ele constituie procese semantice: terminologizarea constă în modificarea și reinterpretarea sensului cuvintelor ce pătrund din limbajul comun (LC) într-un limbaj specializat (LS), completând astfel fondul terminologic al domeniului respectiv (LC→LS); determinologizarea presupune extinderea conținutului semantic al termenului și/sau formarea unui sens nou, neterminologic în limbajul comun (LS→LC). La rândul său, reterminologizarea reprezintă o terminologizare repetată (pornind de la sensul de bază

al elementului *re-* – „din nou”) a unei unități specializate și are drept rezultat adoptarea acesteia fie în limbajele altor domenii științifice, în care dezvoltă sensuri noi, fie în limbajele altor discipline din același domeniu științific, fie în limbajul specializat al aceleiași discipline științifice, dar cu sens modificat. Uneori, înainte de a deveni din nou termeni, aceste unități lexicale parcurg și etapa de determinologizare (LS→LC→LS). Formele și procedeele de reterminologizare sunt complexe, iar modul în care ea se realizează în limbajul sportiv a fost analizat într-o lucrare anterioară [4, p. 120-128].

Dintre cele trei procese, cel mai intens și mai spectaculos pare a fi cel de determinologizare, care a suscitat interesul sporit al cercetătorilor contemporani [3, p.39-63; 1, p. 157-177; 10, 375 p.; 2, p. 33-38; 9, p. 53-58 ș.a.]. Cu toate acestea, polemicile în jurul lui continuă, variatele aspecte ce țin de migrarea termenilor din limbajele specializate în limbajul comun fiind departe de a fi fost explorate exhaustiv. Din aceste considerente, în lucrarea de față, intenționăm să aducem din nou în discuție fenomenul determinologizării lexicului specializat.

În diverse lucrări, migrarea termenilor științifici în limbajul comun este numită diferit: **determinologizare, despecializare, deprofesionalizare, democratizare, vulgarizare, banalizare, generalizare**. Cei mai mulți lingviști operează cu termenul „determinologizare”, mai ales pentru a ilustra sensul larg al acestuia, adică folosirea termenilor în diverse texte neștiințifice sau de popularizare a științei.

Determinologizarea este un proces căruia i se supun în mod special unitățile lexicale ce aparțin domeniilor de interes sporit pentru vorbitorii unei limbi și care sunt mai des mediatizate: progresul tehnic, sistemul militar, sportul, medicina, artele (teatrul, cinematografia), tehnologiile informaționale etc.

Opiniile privind esența și procedeele determinologizării sunt variate. O serie de autori consideră că aceasta se desfășoară în mai multe etape/trepte. De exemplu, Mladin C.I. [6] delimitează următoarele trepte ale determinologizării:

1. **Determinologizarea relativă**, prin care termenul intră în limbajul comun, căpătând un sens figurat, de regulă metaforic; în cadrul acesteia se disting: o etapă pregătitoare, când termenul este propus pentru popularizare, fiind însușit de către destinatari prin intermediul definiției, al descrierii sau al „tălmăcirii” lui și fiind, de regulă, marcat prin paralexeme (simboluri grafice: ghilimele, paranteze, cratimă, două puncte) sau prin operatori metadiscursivi (expresii de tipul *așa-zisul/zisa, așa-numitul/numita*); o etapă primară, la care termenul pătrunde în literatura beletristică (*subl. n.*), imprimând textului culoare stilistică; o etapă ocazională, când este preluat în presă și are scopul de a incita cititorul;

2. **Determinologizarea propriu-zisă** sau **desemantizarea**, care constă în extinderea semnificației termenului dintr-un domeniu specializat în limbajul comun (de ex.: *euforie, isterie, tensiune*, proveniți din limbajul medical; *epitet* – din domeniul teoriei literare; numeroși termeni juridici etc.).

Ideea a fost adoptată și de L. Popescu, care a preluat acest algoritm și a încercat să demonstreze modul în care are loc interacțiunea dintre limbajele specializate și limbajul comun (în baza vocabularului sportiv), ilustrându-l prin determinologizarea cunoscutului termen *cnocaut* [8, p. 204–209].

În alte studii se deosebesc doar două etape ale acestui proces: una la care lexicul terminologic migrează în limbajul comun, pătrunde într-un text nespecializat, fără a-și schimba sensul – **despecializarea**; alta, în cadrul căreia au loc modificări semantice în structura lui lexicală – **determinologizarea propriu-zisă** [11; 12, p. 134].

Într-un șir de lucrări se pune accentul pe gradul de „diluție” a sensului, determinologizarea fiind considerată un fenomen gradabil, care presupune atât utilizarea termenilor tehnico-științifici în contexte nespecializate, în care își păstrează valoarea denotativă, cât și folosirea lor cu valoare conotativă [3, p.39-63; 1, p. 157-177].

O amplă analiză a procesului luat în discuție a fost realizată de cunoscuta cercetătoare Angela Bidu-Vrânceanu, care delimitează determinologizarea de alte două fenomene: banalizarea și vulgarizarea. În accepția cercetătoarei, noțiunea de **determinologizare** are două sensuri: a) proces semantic general în care este antrenat un termen științific utilizat de profani, care se depărtează în grade diferite de „nodul dur” al sensului specializat și b) rezultatul extinderii la nivelul limbii comune a unor concepte de interes larg, care își păstrează „nodul dur” și, implicit, valoarea denotativă. **Banalizarea** reprezintă un proces ce presupune producerea unor schimbări conceptuale, pe care îl numește și „dinamică semantică”, iar **vulgarizarea științifică** este o acțiune deliberată, conștientă, organizată de difuzare în exterior a conceptelor și cunoștințelor științifice, efectuată de specialiști (sau semispecialiști) și adresată obligatoriu nespecialiștilor, profanilor, proces numit și „transfer de cunoștințe” [1, p. 157-162].

Eugenia Mincu împărtășește opinia privind existența unor grade diferite de determinologizare, pe care le ilustrează prin utilizarea unor unități terminologice (*aspirină, hepatită, vitamină, virus, ecolalie* ș.a.) în texte nespecializate. Autoarea consideră, de asemenea, că termenii se pot distanța în mod diferit de nucleul dur, idee pe care o exemplifică în baza lexemului *aspirină*:

a) vulgarizare sau grad inferior de determinologizare (termenul este utilizat în context specializat, adică într-un text alcătuit de un specialist și destinat pentru societate, altfel spus într-un text de vulgarizare științifică);

b) grad mediu de determinologizare (termenul se utilizează în context nespecializat, adică într-un text beletristic - *subl. n.*);

c) grad avansat de determinologizare (metaforizarea termenului, acesta căpătând valori conotative evidente);

d) grad maxim de determinologizare (termenul e utilizat, de exemplu, într-o declarație de dragoste: *Ești aspirina mea!*) [5, p.27-29].

O asemenea varietate de viziuni asupra fenomenului determinologizării creează confuzii. Dacă ținem cont de faptul că procesul analizat este unul spontan (ca, de altfel, orice proces în limbă) și nu poate fi organizat, dirijat sau prognozat, întrebarea firească este: oare chiar toate unitățile lexicale specializate care ajung în limbajul comun înregistrează toate aceste grade/parcurs aceste etape de determinologizare?

Lucrarea de față constituie o încercare de a polemiza anume cu autorii care consideră că, migrând dintr-un limbaj specializat în limbajul comun, un termen parcurge toate aceste etape/trepte/grade de determinologizare. Mai întâi, nu e clar dacă un termen a fost utilizat în mod obligatoriu într-un text beletristic înainte de a fi preluat în limbajul comun, cu transformările semantice pe care le-a suferit, sau, din contra: din limbajul comun a migrat într-un text beletristic. În al doilea rând, nu este cert faptul că un vorbitor care, pentru a obține o expresivitate mai mare în comunicare, apelează la o metaforă provenită dintr-un termen științific, a citit textul artistic în care a fost utilizat termenul respectiv. În plus, nu putem fi absolut siguri de faptul că, într-un text literar, termenul respectiv a fost utilizat pentru a exprima altă realitate sau a descrie alt fenomen decât ceea ce exprimă sau descrie, în mod obișnuit, în textele nonartistice.

În cele ce urmează, vom încerca să găsim răspunsul la întrebarea: care este statutul termenilor științifici „adoptați” de textele beletristice?

O primă observație ce se impune este faptul că, în literatura artistică, sunt folosiți termeni științifici pentru a descrie atât obiecte, fenomene, evenimente reale, cât și inventate, ca în cazul textelor *Science Fiction (SF)*. Fenomenul nu este nou. Să ne amintim, bunăoară, de creația lui Jules Verne, considerat a fi un precursor al literaturii științifico-fantastice, care a descris în operele sale obiecte și fenomene a căror realizare a fost posibilă abia peste 50-100 de ani: elicopterul, submarinul, scafandru autonom, zborul în spațiu ș.a.

Pe de altă parte, pentru a descrie obiectele și fenomenele „inventate”, scriitorii înșiși „inventează” cuvinte noi, care, ulterior, pot deveni termeni. Una dintre aceste inovații lexicale create de scriitori este, de exemplu, termenul **robot**, care a fost utilizat pentru prima dată de Josef Čapek și Karel Čapek în lucrările lor de *SF* la începutul secolului al XX-lea.

Sportul, de asemenea, a constituit o temă ce a suscitat interesul scriitorilor. În literatura română se atestă numeroase pasaje, ce vizează sportul sub diferite aspecte (competiții, antrenamente, viața sportivilor, pasiunea pentru sport a diferitor personaje sau a autorilor-naratori înșiși etc.). Trecem în revistă doar câteva titluri: „Cartea nunții” de G.Călinescu, care conține un capitol întreg consacrat unei gale de box; volumul „Oceanografie” (eseul „Aventură nautică”), nuvelele „Uniforme de general” (fragmente despre jocul de șah), „Fata căpitanului” (despre box), „Podul” (despre tenis) de M.Eliade; „Primăvara” (despre box), „Alergătorul și mestecănu” (atletism) de H.Zincă; romanul „Accidentalul” de M.Sebastian, în care eroul principal încearcă să învețe a schia; poezia „Lecția de judo” de Ș.Doncea; eseul „Alegoria patosului – Nadia Comăneci” de Cella Delavrancea; „Maestrul de gimnastică” – un omagiu adus de G.Galaction profesorului său de sport Gheorghe Moceanu ș.a. Un mare pasionat al sportului a fost și Mihail Sadoveanu, care în copilărie a practicat oina, iar în „Jocuri de primăvară” (din volumul „Cântecul amintirii”) descrie foarte emoționant un campionat școlar de oină. Se știe însă că marea lui pasiune a constituit-o șahul, căruia i-a dedicat pagini întregi în operele sale: „Aventurile șahului”, „Divanul persian”, „Un partener ciudat”, „Zodia cancerului”. A existat o perioadă când a condus „Revista română de șah”, asumându-și chiar și funcția de președinte al federației de specialitate. Rolul unor astfel de texte în popularizarea (vulgarizarea) terminologiei sportive este incontestabil.

Să analizăm două fragmente, în care au fost utilizați termeni sportivi.

*„La început **combatanții** se mulțumiră să danseze unul în fața altuia, **trotând** mărunț și apărându-și fața cu pumnii. Blondul însă manifestă o tendință vădită de a evita **lupta corp la corp** și refuza mereu, spre exasperarea publicului, de a ieși din dansul **defensiv**. Mielu, cu mâna stângă întinsă deasupra capului, încercă să **fandeze** către **adversar**, apropiindu-se și retrăgându-se cu pași iuți și încercând să plaseze o **lovitură**. Izbutise să schițeze un **crochet** spre obrazul drept, când blondul Fritz îl îmbrățișă, împiedicându-l să-și dezvolte **mulineurile**. Despărțiți de **arbitru**, cei doi alergară din nou unul după altul, dar blondul se **eschiva** întruna fugind în **frânghii**. Lumea începu să fluiera impacientată și să râdă, și primul **round** se termină în nemulțumirea generală.*

*(...) Celelalte **round-uri** răscoliră sala fără să soluționeze lupta. Iritat de rezistența neașteptată ce i se opunea și care îl făcea să găfâie de o ușoară agitație a inimii, Spandau se năpusti furios asupra germanului, aplicându-i cu repeziciune toate loviturile profesionale, **crochete de dreapta și de stânga, directe, swing-uri și uppercut-uri**, urmărindu-l până la **frânghii** și făcându-l să-și acopere fața cu **mănușile** sau să se apuce cu mâinile de **adversar**, dar cu toate acestea, găfâind, înroșindu-se, agitându-se, plesnit, ghiontit, lipit, trântit, nu voia să cadă jos*

knock-outat” (fragmente din romanul „Cartea nunții” (1933) de George Călinescu, capitolul „O gală de box”).

Pe lângă stilul plin de savoare al autorului, observăm și o bună cunoaștere a regulilor boxului. Se crede că scriitorul însuși ar fi asistat, împreună cu soția sa, Alice, cu care se căsătorise în 1929, la acest eveniment sportiv, care nu este un produs al imaginației sale, ci s-a consumat în realitate, în mai 1932, la Arenele Romane din București [7].

Fragmentul citat reflectă și faptul că G. Călinescu era un bun cunoscător al limbajului sportiv. Autorul folosește atât termeni sportivi generali (*a alerga, a fanda, adversar, arbitru*), cât și specifici boxului (*lovitură de stânga, lovitură de dreapta, luptă corp la corp, eschivă, croșeu, uppercut, swing, knock-outat* ș.a.). Trebuie menționat că o parte dintre aceste unități specializate au adoptat, între timp, regulile de transcriere actuale, ca în cazul termenilor: *crochet* → *croșeu* („procedeu tehnic de atac, constând din expedierea loviturii cât mai scurte din lateral”: *croșeu de dreapta, croșeu de stânga*); *round* → *rundă* („repriză a unui meci de box, a cărei durată și al cărei număr diferă la amatori și la profesioniști”); *knock-outat* → *knockoutat* (scris și *cnocautat*: „înving prin knockout”); *uppercut* → *upercut* („procedeu tehnic folosit în lupta corp la corp, constând din efectuarea loviturii de jos în sus, realizată cu unul dintre brațe”).

Este curios și faptul că, pentru a comenta un meci de box, autorul folosește și termeni preluați din sublimbajele altor probe de sport: *a trota* – „(despre caii de curse) a merge la trap; a avea un trap frumos și elegant”; *muline* – „(la scrimă) mișcare de rotație rapidă, făcută cu spada, cu floreta”. Evident, în acest context, este vorba de utilizarea lor metaforică.

Cel de-al doilea fragment a fost selectat dintr-o proză a unui autor contemporan, mai puțin cunoscut: (...) *nu-ți rămâne altceva de făcut decât să înduri visul, în continuare. Nu aruncă nimeni prosopul, ca să fac o comparație, iar tu trebuie să rămâi în ring. Până la gongul final, asta dacă nu cumva te face visul knockout* („Frig” (2011) de Cristian Lisandru).

Este lesne de observat că unitățile terminologice preluate din sublimbajul boxului în cele două fragmente literare îndeplinesc funcții diferite. În primul caz, ele au valoare denotativă, iar în cel de-al doilea au suferit modificări semantice, având un grad maxim de determinologizare.

Deseori, în textele beletristice, termenii sportivi sunt utilizați pentru a realiza efecte stilistice, prin crearea unor metafore inedite, precum în poezia „Șah” de Marin Sorescu, în care termenii din sublimbajul șahului au o valoare expresivă pronunțată. Alteori, termenii sportivi sunt utilizați (tot cu sens figurat) pentru a realiza efecte comice ori satirice, ca într-un text de Girel Barbu. Prezentăm drept exemplu ambele poezii.

Șah	Șah (după Marin Sorescu)
<i>de Marin Sorescu</i>	<i>parodie de Girel Barbu, după Marin Sorescu</i>
Eu mut o zi albă,	
El mută o zi neagră.	
Eu înaintez cu un vis,	Eu mut o sărăcie neagră,
El mi-l ia la război.	El mută o bunăstare albă.
El îmi atacă plămâni,	Eu scot din ogradă un cal,
Eu mă gândesc un an la spital,	El mi-l exportă în Anglia.
Fac o combinație strălucită	El îmi amenință vârsta

Și-i câștig o zi neagră.
El mută o nenorocire
Și mă amenință cu cancerul
(Care merge deocamdată în formă de
cruce),
Dar eu îi pun în față o carte
Și-l silesc să se retragă.
Îi mai câștig câteva piese,
Dar uite, jumătate din viața mea
E scoasă pe margine.
- O să-ți dau șah și pierzi optimismul,
Îmi spune el.
-Nu-i nimic, glumesc eu,
Fac rocada sentimentelor.
În spatele meu soția, copiii,
Soarele, luna și ceilalți chibiți
Tremură pentru orice mișcare a mea.
Eu îmi aprind o țigară
Și continui partida.

Eu transform o clipă, într-un veac.
Fac un calcul rapid
Și-i dau șah, la moacă.
El îmi atacă speranța
(Care se mișcă în zig-zag)
Eu îi înaintez o reclamă
Și-l oblig să viseze viforât.
Îi iau piuitul,
Dar jumătate din calul meu,
E deja conservă.
- O să-ți dau șah la bibilică,
Zice el.
- Nu-i nimic, ripostez eu încruntat,
Fac rocada turnurilor gemene.
În spatele meu, țara, poporul,
Uniunea Europeană, și toți aliații
Închid ochii, la toate intențiile mele.
Eu mă înroșesc la față,
Înjur, și pierd partida.

Pentru a analiza modul în care se comportă termenii sportivi în textele beletristice, prezintă interes și următoarele fragmente, selectate din volumul „Nadia” (1977) de Ioan Chirilă, o carte despre viața și cariera Nadiei Comănești:

„*Nadia continuă să se joace cu mine ca șoarecele cu pisica. A mers foarte bine **la paralele și la bârnă**. A binevoit, chiar, să nu cadă. Dar iarăși, ca să mă necăjească, desigur, pentru vacanța pierdută, a căzut **la sol** ca un copil răsfățat. Și ce frumos a mers până în final! (...) ... a vrut să-i răpună pe spectatori. A încheiat cu **rondă flick-flack salt cu dublă întoarcere**. Am fost sigur că aterizarea îi va reuși. Dar, în cele din urmă, a reușit să cadă în funduleț.*” (p. 90). Sau: „*O, de-ați fi văzut-o! **Tsukahara** era un echer perfect scos din penarul unui premiant*” (p. 219). *Paralele, bârnă, sol* sunt termeni sportivi, ce denumesc probe de gimnastică artistică, iar *rondă, flic-flac, salt cu dublă întoarcere, Tsukahara* – exerciții și combinații specifice acestei discipline sportive. Utilizați în acest context, ei au statut de termeni despecializați.

În următoarele enunțuri termenii sportivi capătă valori conotative: „*Un nou **picaj**, însoțit de un veritabil **slalom** printre bare*” (p. 198); „*Am realizat, în 1973, **marele șlem**, cum spun comentatorii. 11 fetițe, cu o medie de 12 ani, au câștigat tot ce se putea câștiga*” (p. 60). *Picaj* (termen aviatic, ce denumește „coborârea unui avion pe o traiectorie (aproape) verticală”), *slalom*

(termen din sublimbajul schiului, având sensul „coborâre pe schiuri într-o succesiune de viraje” și din sublimbajul automobilismului – „probă de conducere auto pe o pistă jalonată”), *Marele Șlem* (sau *Grand Slam* – în tenis, realizarea de a câștiga toate cele patru campionate majore în același an calendaristic) suferă modificări semantice, sunt folosiți cu sens figurat, prin urmare au fost supuși determinologizării.

Concluzii

Determinologizarea presupune transformarea conținutului semantic al unităților lexicale care aparțin unui anumit limbaj specializat în procesul de migrare a acestora într-un context nespecializat. El se realizează în măsură diferită, astfel unitățile lexicale respective înregistrând grade diferite de determinologizare. O premisă obligatorie pentru determinologizarea unităților lexicale terminologice o constituie despecializarea lor (adică largă lor utilizare în contexte nespecializate cu sens denotativ), care are drept rezultat extinderea sferei de întrebuințare a termenilor prin folosirea lor pentru explicarea și difuzarea conceptelor științifice.

Un rol important în acest proces le revine textelor beletristice. În astfel de texte, un termen poate fi utilizat atât cu valoare denotativă (în acest caz, ar fi vorba doar de o despecializare a termenului, adică de utilizarea lui în context nespecializat (numită de mai mulți lingviști „grad inferior de determinologizare”), cât și cu valoare conotativă, ca rezultat al unei mutații semantice sau al metaforizării lui, pentru a atinge efecte stilistice și chiar comice ori satirice (situație în care s-ar înregistra un grad avansat sau maxim de determinologizare).

Prin urmare, gradul de determinologizare este determinat nu de stilul textelor în care este preluat un termen, ci, mai ales, de valoarea semantică pe care o capătă unitatea lexicală în textele respective (fie ele beletristice, publicistice, publicitare etc.), de intenția autorului, de alți factori de ordin stilistic. Aceste aspecte ar putea constitui o linie de cercetare în investigațiile ulterioare. Așadar, termenii care au migrat în textele beletristice pot fi supuși atât despecializării, dacă sunt utilizați cu valoare denotativă, cât și determinologizării, dacă sunt folosiți cu sens figurat.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. BIDU-VRĂNCEANU, A. *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*. București: Editura Universității din București, 2007. 266 p. ISBN 978-973-737-336-6
2. DRUȚĂ, I. Trei „vârste” ale termenului. In: *Colocviul 3 T. Terminologie – Terminografie – Terminotică*. Ediția a IX-a. București: Editura AGIR, 2010, p.33-38. ISBN 978-973-720-349-6
3. HALSKOV, J. Probing the Properties of Determinologization. The DiaSketch. In: *S. L. Hansen (Ed.), Young Researchers at DCL: Three papers*. [online]. LAMBDA, 2005, No. 29, p. 39-63. [accesat 13.01.2019]. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/237535174_Probing_the_Properties_of_Determinologization_-_the_DiaSketch
4. LUCA A. Limbajele specializate abordate prin prisma fenomenului de reterminologizare (în baza lexicului sportiv al limbii române). În: *Intertext*, nr. 1-2, 2020, p. 120-128. ISSN:1857- 3711
5. MINCU, E. *Terminologia medicală în limba română: evoluție și tendințe*. Teză de dr. hab. în filologie. Chișinău, 2018. 333 p.
6. MLADIN, C.I. Note despre raportul dintre lexicul comun și terminologiile speciale (împrumutul). In: *UniTerm* [online]. 2004, nr. 2 [accesat 11.01.2019]. ISSN 1842-0052.

Disponibil: https://litere.uvt.ro/litere-old/vechi/documente_pdf/aticole/uniterm/uniterm2_2004/cmladin.pdf

7. PESCARU O. George Călinescu, cronicarul de box. Disponibil: <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/george-calinescu-cronicarul-de-box> accesat 25.01.2019

8. POPESCU, L. Interacțiunea dintre limbajele de specialitate și lexicul general. In: *Abordări interdisciplinare ale educației fizice și sportului*. Sesiune internațională de comunicări științifice. București, 6 aprilie 2012, Editura ASE, p. 204–209. ISSN 2247-028-x

9. RADU, Z., VULPE, A. Extinderea semantică și impactul ei asupra limbajului social-politic. In: *Lexic comun / Lexic specializat*. Analele Universității „Dunărea de Jos” din Galați. Fascicula XXIV, Anul V, 2012, nr. 2 (8), p. 53-58. ISSN 1844-9476

10. RIZEA, M.M. *De la monosemie la polisemie în terminologia științifică actuală*. Teză de doctorat. București, 2009. 375 p.

11. ЛУБОЖЕВА, Л.Н. *Процессы терминологизации и детерминалогизации специальной лексики*. [online]. Челябинский государственный университет, 2012. [accesat 11.06.2017]. Disponibil:

http://www.rusnauka.com/5_SWMN_2012/Philologia/7_100759.doc.htm

12. СУПЕРАНСКАЯ А.В., ПОДОЛЬСКАЯ Н.В., ВАСИЛЬЕВА Н.В. *Общая терминология. Терминологическая деятельность*. Изд. 4-е. Москва: URSS. 2014. 288 с. ISBN 978-5-382-01475-3.

UTILIZAREA DICȚIONARULUI – CONDIȚIE SINE QUA NON A ALFABETIZĂRII THE USE OF THE DICTIONARY – CONDITION SINE QUA NON OF TERMINOLOGICAL LITERACY

*Ala Radu, dr. în științe pedagogice,
profesor de limba și literatura română, grad didactic superior
Liceul Teoretic Iulia Hasdeu, Chișinău
Ala Radu, Doctor of Pedagogy (pedagogical sciences),
superior teaching degree,
Teacher of Romanian Language and Literature,
The Theoretical Lyceum Iulia Hasdeu, Chișinău*

Rezumat: Cunoașterea și folosirea dicționarelor contribuie la creșterea potențialului intelectual al elevilor, motivează să cunoască/ posede/ valorifice mai bine limba literară și s-o folosească în procesul comunicării, fiind un obiectiv curricular/ un standard de evaluare. De asemenea, conturează și o nouă deschidere pentru interesul față de lucrări lexicografice. Prin urmare, aplicarea sistematică a dicționarelor formează / dezvoltă competența de comunicare.

Abstract: Knowledge and usage of dictionaries help to improve pupils' intellectual potential, motivate them to learn/ possess/ develop the literal language better and use it in the communication process being a curricular objective / a standard of assessment. In addition, it will provide a new opening for the interest in lexicographical works. The assimilation of some